

Stort fokus på nya syntetiska cannabinoider med hög THC-halt

Det europeiska narkotikaorganet EMCDDA har publicerat den årliga rapporten om narkotikasituationen inom EU inklusive Norge och Turkiet. Det är data från 2021-2022 som presenteras. Informationen är viktig för att se trender men resultaten måste även tas med en stor nypa salt för insamlingen av data är såväl praktiskt som metodologiskt en utmaning.

Cannabis är fortfarande den vanligaste drogen i Europa. De stora konsumenterna är mellan 15 och 34 år med Tjeckien, Italien och Kroatien som har största andelen cannabisbrukare. Tunga länder är också Spanien, Frankrike och Tyskland. Sverige ligger i botten efter våra grannländer. Resultaten grundar sig här liksom för övriga droger bl a på analyser av avloppsvatten i ett femtiotal europeiska städer. Spanien är fortfarande det viktigaste transitlandet för cannabisdistributionen till övriga Europa.

Rapporten tar även upp den halvsyntetiska cannabinoiden hexahydrocannabinol (HHC) som säljs i vissa länder på den kommersiella marknaden. I Sverige blir HHC narkotikaklassad under 2023. Marknaden tillförs för när ett stort antal olika syntetiska cannabinoider.

Uppskattningsvis fick 97 000 individer behandling för medicinska problem som var förknippade med cannabis. 55 000 sökte för första gången och det framkommer också att cannabis var huvudproblemet för 45 procent av alla som sökte vård för drogintag för första gången. De ökande behandlingsinsatserna tillskrivs till stor del utbudet av allt starkare THC-produkter som ökar risken för skadliga effekter.

Två sorters kokain

Den näst vanligaste drogen är kokain men det finns stora skillnader i intag länder emellan. Den vanligaste formen i Europa är pulver (snortning) men sedan en tid har även crack kokain (rökning) gjort sitt intåg. Kokainmarknaden är starkt förknippad med kriminella gäng med stort våldskapital. Antwerpen är den största importhamnen för kokaininförseln till Europa från ursprungsländerna i Sydamerika. Det finns dock en ökande mängd kokainlaboratorier inom Europas gränser.

Crack kokain är näst största drog för förstagångsvård som omfattade uppskattningsvis 7 500 personer. Under senaste decenniet har injektion av kokain ökat och inom vissa regioner har detta lett till ökade utbrott av HIV. Behandlingen vid kokainberoende är en viss utmaning för sjukvården: den sniffande delen är i regel socialt väletablerad medan de som injicerar eller använder crack kokain tillhör vanligen en marginaliserad grupp. En vanlig kombination vid intag av droger är kokain och alkohol som leder till bildningen av kokaetylen i levern som ökar risken för många allvarliga sjukdomstillstånd.

De flesta som använder kokain tillhör gruppen 15-34 år. Här utmärker sig Irland, Nederländerna och Kroatien, medan övriga länder har ungefär samma antal användare. I de länder som har drogrum (patienten intar själv drogen) är det framför allt i Portugal som man ser att patienter intar kokain och heroin samtidigt, annars är heroin ensam den vanligaste drogen i drogrummen.

Opioider dödar

Även om statistiken är svårtolkad emedan registreringen är olika länder emellan, är heroin den vanligaste drogen relaterad till död men andra opioider spelar också stor roll. Data tyder också på att stimulantdrogerna kan leda till död. Drogrelaterad död är sannolikt rejält underrapporterad. Det finns också resultat som visar att bensodiazepiner förekommer tillsammans med opioider i samband med drogrelaterad död. Till skillnad från andra delar av världen finns inget som tyder på att fentanyl eller andra syntetiska opioider är inblandade i dödsstatistiken.

Den vanligaste illegala opioiden inom regionen är heroin som är det stora hälsoproblemet. Intressant är att heroinisterna blir allt äldre, rekryteringen av unga blir mindre. De vanligaste brukarna var vid undersökningen medelålders män. Detta visas också i statistiken över de som erhåller opioidagonistbehandling. Metadon är den agonist som används mest (56%), därefter buprenorfin (35%). I 8 länder är buprenorfin förstahandspreparatet! Det tredje behandlingsalternativet är långsamverkande morfin (diacetylmorfin).

Andra opioider som förekommer är tramadol, buprenorfin, metadon, morfin, oxykodon, opium, koden och numera även fentanyl.

Metamfetaminbruket sprider sig i Europa

Amfetamin och metamfetamin dominerar de syntetiska stimulantdrogerna men de syntetiska kationerna ökar. Dessa nya droger tenderar att ställa till problem för såväl användare som sjukvård. Forskningen kan ännu inte ge ett konklusivt svar på hur farliga drogerna inklusive metamfetamin är men att de utgör en potentiell hälsorisk och dödlighet har den kliniska verkligheten visat. Metamfetamin har tills nyligen varit aktuell drog i Tjeckien och Slovakien men har nu noterats i två tredjedelar av de undersökta städerna i Europa. EMCDDA-rapporten understryker den ökade risken för individer som använder dessa syntetiska droger.

Mer än 10 000 personer sökte behandling för sitt intag av amfetamin under undersökningsperioden. Ungefär 5 000 sökte för första gången. Lika många personer sökte vård för sitt metamfetaminintag. Här dominerar Tjeckien, Tyskland, Slovakien och Turkiet som tillsammans står för 92 procent av de behandlade.

MDMA är en syntetisk drog som kemiskt är relaterad till amfetamin och är en i stort inhemsk produktion med viss export till USA. Det är framför allt en partydrog. I en stor del av Europa

ökar användningen. MDMA förekommer sällan som sjukvårdsbetingad drog även om det finns rapporter om såväl intoxikation som död till följd av intag.

Nya psykoaktiva substanser ökar varje år

Senaste tillskottet till svårt beroendeframkallande droger är de nya psykoaktiva substanserna (NPS) som bara blir fler och fler för varje år. NPS är en grupp droger som går lite under radarn när det gäller kontrollåtgärder men som dock i många länder narkotikareglas. Det stora antalet NPS beror på att drogproducenterna hela tiden försöker vara steget före de olika ländernas juridiska processer (narkotikalagarna). Det är nu fokus på syntetiska cannabinoider emedan det under 2022 rapporterades inom EU ett nytt tillskott på 24 olika varianter, de flesta med kraftig (= hälsofarlig) styrka på THC. Det är mer än hälften av årets nyintroducerade NPS. Ketamin är en tämligen ny psykoaktiv substans som håller sig kvar i popularitet i vissa kretsar och därmed blivit en "etablerad" drog.

Till ovanstående vanligaste förekommande drogerna kommer för Europas del i mindre omfattning LSD, hallucinogena svampar, GHB och lustgas.

European Drug Report 2023: Trends and Developments. emcdda.europa.eu (publicerad i juni 2023)